

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
küldve: egész évre 10 K, fél évre 5 K, negyed évre 2 K 50 fillér.
Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk-
és kliring 10,489. sz. — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendőek.

FELELOS SZERKESZTŐ:

BETEGH PAL

LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca
31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők.
Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig
szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet em
8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

Rosszabbak a — darabontoknál.

Irta: *Kossuth Ferenc.*

Hozzá akarok szólni én is ahhoz a kísérlethez, hogy különböző oldalról tesznek, melyet egyenlenséget szítsanak a szövetkezett ellenzéki pártok táborában. Egyenlenség szítása, széthúzás keltése, magyar tulajdonság, magyar átok mindenkor. Más sorsa lett volna nemzetünknek egész történelmén át, ha ez az átok nem kísérte volna végig az elmúlt századokon, egészen a jelenkorig. Maga az a tény, hogy a régi rendszer sokkal rosszabb kiadásban feltámadhatott és hogy azóta megtörténhetett mind az, ami megtörtént, a széthúzás átkából eredt.

Mindnyájan emlékezhetünk a közel multakra, mikor joggal hihettük, hogy a 48 jegyében újjászületett ország megmarad évtizedekig ebben az irányban; mert ha nem is volt lehető a 48-as elveket most még megvalósítani, de lehető lett volna minden téren a 48-as irányban előre haladni a lehetőségekhez mért arányban, de következetesen előre, mindig csak előre. Emlékszem, hogy egy ministeri beszédemben mondtam, bár aszeker ugyanazon a helyen állt még, de rudja már az 1848 felé volt fordítható.

És ime a széthúzás folytán hová jutottak a nemzet reményei! A nemzeti gondolat fokozatos előrehaladása helyett hová jutottunk? Nemcsak a meglevő van most veszélyben, de az alkotmányosság alapelveinek letiprásához jutott el a többségi akarat, mert ezt az alapelvet teszi tönkre az, aki meg nem szavazott törvényt szentesített és életbeléptet és a parlamentarizmus alapelvét rombolja le az, aki a fegyveres erő alkalmazását parlamentáris eszközzé avatja.

Ne emlegessük, hogy mi volt, miképpen volt, mert ennek emlegetésével magunk szítanánk a széthúzást; de ha nem is emlegetjük ezt, emlékezzünk vissza a széthúzásnak fátumszerű következményeire, mely hosszú és nagyon eredménydus, hazafias munka sikereit tette tönkre és fogadjuk meg szívünkben, lelkünkben, hogy a szenvedett káron tanulni fogunk. Csak éppen annyira fogunk visszaemlékezni a széthúzás részleteire, amennyi elég okulásunkra a jövőben.

Én legalább így érzek; csak arra gondolok, ami összehozhatja törekvéseinket. Midőn csaknem egy év előtt megindult a közdelem a most már törvénynyé lett, bár soha rendesen meg nem szavazott véderőreform tárgyában, pártom nevében kinyilatkoztattam, hogy felvesszük a küzdelmet, kölcsönösen felejtve a szenvedett sérelmeket és csak azt tartva szem előtt, amiben együtt küzdhetünk a többi ellenzéki párttal. Amennyire megrongált egészségem meg-

engedte, erősen tartottam pártunkat ehhez és nem hiszem, hogy lenne okom ezt megbánni.

Most már az, ami összeszokta kovácsolni a magyart, megtörtént; erős kaipácsütések érték a magyar nemzeti jogokat. Még erősebbek, mint azok voltak, amelyek egy ellentálló egységgé kalapácsolták össze a nemzetet, az ugynevezett darabonturalom alatt. A mostani csapások erősebbek, mert ezeket a nemzet egy része, maga a parlament többsége méri a szerencsétlen hazára, akkor pedig csak néhány ember tette ezt, egy öreg katonával az élükön, aki urát, királyát és császáriját vélte szolgálni, akihez őt, egyénileg, hosszú és diszes katonai pályáján igen sok háláérzés fűzte.

Egységessé lett akkor az ellenzék, sőt a néppárt kivételével egy párttá alakult, mert érezte, hogy nagy feladat vár rá, melyet még szoros összetartással is nehéz lesz teljesíteni, de anélkül: lehetetlen.

Most is úgy vagyunk. Sőt feladatunk sokkal nehezebb; mert akkor elég volt az uralkodónak azon rossz tanácsosait eltávolíttatni, akik csaknem elszakították egymástól a nemzetet és királyt; — most ellenben a képviselőház többsége, maga út az alkotmányosságon és a parlamentarizmuson olyan csorbákat, aminőket még az a darabontnak nevezett kormány sem tett, mert katonasággal kergette bár szét a képviselőházat, de nem hozott törvényeket fegyveres erő mögött.

Szorosan összetartva védenünk kell tehát nemzetünk jogait, a magyar állam jogállami mivoltát. Rá kell szorítani, hacsak lehet a többséget arra, hogy belássa, hogy itt nem többségi vagy kisebbségi akarat győzelméről van szó, hanem arról, amire már sokszor rámutattam, hogy megmaradhasson-e oly előzmény, amelyet többé nemcsak egy többségi akarat érvényesítésére lehessen felhasználni, hanem a magyar nemzetnek tönkretételére, a magyar állam megsemmisítésére is. Én nem megyek annyira a pártszenvedélyben, hogy ilyenre a mostani többséget képesnek higgyem. Van-e azonban a többség soraiban olyan gondolkozni tudó ember, aki tisztán ne látná, hogy Magyarországon bizonyos eszközökkel, a nemzetnek bármi által okozott pillanatnyi lehangoltsága közepette, bármilyen célra többséget lehet összeszedni.

Nekünk, ellenzéknek most első kötelességünk összetartani: célunk egy és ugyanaz! Ebben lehetetlen, hogy a nemzet ne támogasson, hacsak mi magunk nem tesszük e támogatást haszталanná. Minden sürgönyre, melyet az országból kapok egy válaszm van: „összetartás és kitartás!” Tudom, hogy ez nehéz feladat, mely a magyar jellemmel nehezen fér össze; de a jelen esetben ezt megköveteli, a nemzeti érdek parancsszava!

Pártalakulás Székelyudvarhelyt.

Kossuth Ferenc, a 48-as függetlenségi párt vezére szól a magyar nemzethez a „Székely-Udvarhely” mai számának első helyén. E szózat, mintha nekünk és a mostani pártalakulásunk alkalmából íródott volna annyira aktuális a jelen pillanatban itt.

Hiszen ha „összetartás és kitartás” érzete vezérli a vasárnap kibontott székelyudvarhelyi függetlenségi és 48-as polgár párt zászlója alá tömörült igaz lelkű, becsületes érzelmű polgárságot, az elfogadott alapszabályok keretében új élet, hatalmas lendület fogja uralni Székelyudvarhely ősi anyavárosunk, sőt az egész vármegye köz- és társadalmi életét.

Ebben a hitben, öntudatos reményben üdvözljük a magunk részéről is a „Székelyudvarhelyi függetlenségi és 48-as polgári párt” megalakulását, melytől sokat és erőteljes működést várunk köz- és társadalmi életünk felfrissítése, akcióképessé tétele érdekében.

Az a hónap első napján megtartott alakuló közgyűlés a várakozásunkra feljogosított. Együtt volt Székelyudvarhely város polgárságának minden rétege. A kezdet is tehát már sikert jelent. A további eredményes akció vezetésére pedig erős jellemű, kipróbált hűségű férfiak vállalkoztak.

A közgyűlést Gáspár Balázs nyug. tanár, vármegyei és városi virilis bizottsági tag nyitotta meg hatalmas, lelkes és lelkesítő beszéddel, melyet Dr. Valentsik Ferenc országgyűlési képviselő hatalmas szónoki lendülettel mondott remek beszéde, teljes magaslatra emelt.

Előbenk tárta az ország siralmas, majdnem kétségbe ejtő sorsát, melybe Tisza István és szekundánsa: Lukács László miniszterelnök 1912. június 4-én s folytatólag jutattak.

Erősen hangsúlyozta, hogy ő mindig szeretne a békét, mely az ország egyenes kárát nem okozza, de a mai helyzetben el sem tud képzelni olyan magyar embert, aki az alkotmány, a legszentebb magyar jog ellen elkövetett galád merénylet után: Tiszával és Lukácsal még csak szóba is állhasson. Ezt vallja a szövetkezett ellenzék minden egyes pártja és e mellett foglal állást Magyarországon mesterségesen el nem hallgattatott népe, tehát a nemzet tulnyomóan nagy többsége.

Nem hívja küzdelemre Székelyudvarhely város polgárságát; hiszen most önként áll oda a haza porban heverő alkotmányának felemeléséhez minden becsületes magyar ember. Csak összetartást és kitartást kíván, amelyet épen a mostani pártalakulás lesz hivatva ápolni.

A nemzet elnyomatását a mohácsi vész idejétől szoktuk számítani és az ország közállapotai most is az azt megelőző rettenetes jelenségeket mutatják. Hiszen akkor de Burzio, a pápa követe úgy nyilatkozott, hogy: „az országnak el kell vesznie, még akkor is, ha külső támadástól megkíméli a sors, mert az emberek csak a saját érdekükkel törődnek, a közjával keveset gondolnak, a közvagyonot prédálják s habár folytonosan, mintha

testvérek volnának, vigan együtt lakmároznak, de alattomban gyűlöletet táplálnak egymás iránt; igazságot nem szolgáltatnak és nincs olyan igazságtalan vagy gonosz ügy, amit két-három ember megvesztegetésével meg ne lehetne nyerni stb."

A mai közállapotok nagyon hasonlítanak ehhez a sivár helyzethez; félő, hogy utókövetkezményei sem lesznek a mohácsi vésznél különbek. A közelet, társadalom most is meg van fertőzve, bűzhödt, miazmás a légkör. Szükség van a megújulásra s ezért nagy küzdelmet kell kifejtenünk, de ha együttes erővel állunk a nemzet jogainak védelméhez, a siker bizonyos.

Nagy örömmel látja a polgárság önkéntes sorakozását, mely a mai kezdetnél oly felemelő módon megnyilvánult. Elismerését fejezi ki a szervezés körül becsületes önzetlenséggel működött hazafiaknak és a „Székely-Udvarhely"-nek, mely a szervezést kezdeményezte s annak keresztül vitelét hiátásszerűleg megkönnyítette.

A maga részéről biztosítja a legodább tevékenységet és rendíthetetlen kitartást a nagy küzdelemben.

A lelkes, szünni nem akaró éljenzéssel fogadott és folyton helyesléssel kísért nagyszabású beszéd után, egyhangulag kimondták a párt alakulását, ugyiszintén elfogadták a Dr. Lányi Imre ügyvéd által felolvasott alapszabályokat is.

Ezt követte a párt vezetőinek megválasztása, mely közfelkiáltás útján történt. Elnök: Gáspár Balázs maradt, aki mellé ügyvezető elnöknek: Dr. Borosnyay Pál ügyvédet; alelnököknek: Csillag József, Daróczy Miklós, Kassay F. Gyula és Papp-Zakor Józsefet; jegyzőnek: Dr. Olosz Péter ügyvédet; titkárnak: Dr. Burnász Imre orvost és Dr. Lányi Imre ügyvédet, pénztárnoknak: Haán József kereskedőt, ellenőrnek és gazdának: Szabó József szabót s a választmányba, mintegy 48 tagot választott az alakuló közgyűlés.

Az indítványok során Betegh Pál lap-szerkesztő javaslatára kimondotta a közgyűlés, hogy a város területén még elő 1848-49-es honvédek a párt tiszteletbeli tagjainak tekintik. Dr. Válcsek Ferenc orsz. képviselő indítványára pedig a szövetséges elenzék vezéreit: Kossuth Ferencet, Justh Gyulát, Apponyi Albert, Károlyi Mihály és Zichy Lászlár grófokat táviratilag üdvözölték s a küszöbön álló nagy harcban, tántoríthatatlan támogatásukról az új függetlenségi párt nevében biztosítják.

A méhlegelő javítása.

Irta és a kolozsvári orsz. méhészeti kongresszuson felolvasta: Gál Imre tanító, udvarhelyvármegyei méhészegyleti titkár.

Ültessetek fákat, bokrokat és virágokat." Sebb emléket egyikünk sem hagyhat maga után, mint egy terebélyes szép fát; ne legyünk szűkkeblűek, s gondoljunk azokra, kik utánunk következnek."

(2. folytatás.)

Méhészeink legnagyobb része egyuttal mezőgazda, s mint ilyen, igazán sokat tehetnek az elhanyagolt ügynek. A szorosán vett gabonatermelés semmit sem nyújt a méheknek; a kis gazdaosztály gazdasági irányának azonban nemcsak a méhekért, de saját egzisztenciájuk biztosítása végett is kellene a gazdasági üzemet, illetve irányt az állattenyésztés felé hajtani.

Az óriási verseny, mely a nagy- és kisbirtok létfeltételeit rajzolgatja, a kisbirtokosok részére az állattenyésztést tartja mentődeszka gyanánt s ennek megértésében a méhészeknek kellene előljárniok.

Itt vágódik be a mezőgazdaság kereibe, annak javára a méhlegelő megteremtésének kérdése.

Az állattenyésztés a takarmánytermelést igényli s ha lesz valaha a kisbirtokos között

belterjes gazdálkodás, ezt az állattenyésztéssel kapcsolatos takarmánytermelés fogja meghozni

Egy 4 holdas birtokon tiroli négyes forgóban teljes egy hold jutna a gazdagon mézelő bükkönynek. Ha egy közösségben 10—15 kiscgazda kezdené termelni, már 15 hold 2—3 hétig tartó hordást biztosító méhlegelőt nyerne a szegény hordású vidék. Hat-tíz holdas gazdák, megtartva a tiroli (legpraktikusabb) forgót, a többi baltacimnek, löher, lucernának, zöldtrágyára csillag-fürtnek, pohánkának foghatná be, míg a többi nektárt gazdagon nyújtó gazdasági növények: bab, borsó, tök, dinnye, napraforgó — a forgóba nyernének beosztást.

Ilyen gazdálkodással nyernek a méhek, de nyer a gazda is, hisz nemcsak méz, de jó alkatai után lenne tömve arannyal a kéréses tenyér.

Országszerte silányok a legelőink; haszontalan szőrű, dudva és bokrok verték fel azokat. A méhészeknek, főleg a mezőgazda méhészeknek, kellene követelni, hogy azok feljavíttassanak.

A méhészegyletnek ez irányban való teendőit soron fogom említeni, itt csak a mezőgazda méhészeknek teendőiről akarok megemlékezni, hogy saját érdekükben a közösségi gazdakörök útján azonnal indítsák meg a legelők feljavítását célzó akciót s a kopár legelőket, minek látása szájalomra indítja az embert, tisztítsák meg a tüskék, bokrok-tól, hintsék be csillagfürt, kuszóhere, szarvas mézkeré, nyulzapuka, szeradella, atracel, baltacim, szálkacsik, csenkeszek s különféle pázsit fűfélékből álló fűkeverékkel; ültessenek akác, hárs, bálvány, sofara és árnyékadó fákat és szorgalom után Isten áldása lesz a jutalom. Nemcsak állatot, de döngicselő méhet is fognak ott találni eleget.

Az állattenyésztés fogja rákényszeríteni méhészgazdáinkat az elhanyagolt rétek gondozására is. A méh és a rét rokonfogalom abban, hogy az ember mindkettőtől vár, de vissza soha sem ad.

Ismerek nagykiterjedésű réteket a bérceháznkba, hol nincs mit keresnie a méheknek. Kipusztult onnan minden virág. Istenem minő látvány a rét — virág nélkül. Nemcsak a méhtenyésztés, de maga az állattenyésztés is megérzi ezt, hisz jól tudjuk, hogy a virágos növények, főleg az ajakosok, pillangós virágzatuk tartalmazzák nemcsak a legtöbb nektárt, de az állatok részére szükséges fehérjét, szénhidrátot, keményítőt, zsírt, cukrot, celulózt, ásványalkotó részeket a legnagyobb mértékben. Vegyük ki a virágos növényeket a pázsitfélékből s a takarmány már másod- és harmadrendű anyag.

A rétekre való a legelők javításánál felsorolt mézelő takarmánynövényeken kívül a petvegetett gálna vagy tüdőfű, fehérhere, kuszóhere, réti zsálya, fehér mustár, gomborka, vitorlás bók, pitypang, pesztercék fűzérfélék stb., minek magvait a jóra való méhészgazda ős felé összegyűjti, a pázsitfélékkel összekeveri s tavasszal elhintve kaszálójára, beboronálja s kevés foszfáttal felhívítva, nemcsak méheinek adott legelőt, de állatainak a legintenzívebb, a legátlátlóbb takarmányt szerzi meg általa bömennyiségben, prima minőségben, teljesen ingyen, kevés fáradsággal.

Rétekre való vizmosásos helyekre a fűz, a virágvasárnapi pálma, égerfa és a virágos kőriska, miknek ültetése szintén gazdasági szempontból elsőrendű feladat.

(Folyt. köv.)

— Könyvkötői munkákra hirdetett árlejtést Dr. Haán Béla kir. törvényszéki elnök ez évi október hó 12-ik napjáig terjedő határidővel. A vállalat 3 évre szól és az arra vonatkozó feltételek naponként d. e. 8—12 óráig megtekinthetők az elnöki irodában.

Hatvan korona kidobott pénz.

Hogyan fejlesztik az ipart nálunk?

Az „Udvarhelyvármegyei Iparfejlesztő Bizottság" néven létező hivatalos szervezet, a mindenkorai főispánok elnöklése alatt áll. Jelenleg tehát Haller János gróf az elnöke.

Mostanában ritkán lehet róla valamit is hallani s ebből csakis azt következtetjük, hogy egyáltalán nincsen sok dolga.

Pedig hát nálunk az iparfejlesztés tere — ha jól szétnézünk — talán mégis lehetne némi munkát találni; különösen ebben a munka-pártinak nevezett, de tényleg helytelő és csakis az ellenzéki vélemények elfojtásán, az ellenzéki emberek letörésével foglalkozó gyalázatos korszakban.

Azonban most nem erről akarunk beszélni, hanem arról, hogy a t. Iparfejlesztő bizottság — *parazol*. Évenként 60 koronát kidob az ország pénzéből anélkül, hogy valami látatja is volna.

Ez ugy történik, hogy évi 60 koronát fizet azért a fűztelepért, a mely kellő gondozás hiánya miatt — értékesíthető fűveszszót nem terem.

Vajjon a 60 koronát jobb célra nem lehet-e felhasználni? Mi ugy hisszük igen s épen ezért elvárjuk, hogy az állandóan Hévízen üdülő elnök ur, a Küküllő vize mellett éktelenkedő s a rossz gazdát jellemző fűztelepet rendeltetési céljának, a kósarkötésnek megfelelő állapotba helyezteti, vagy ha ezt nem volna már kedve tenni, akkor az Iparfejlesztő Bizottság pénztárát más módon fogja e felesleges kiadástól kimélni.

Igaz, hogy az ország pénzét sokszor nagyon is felesleges célokra pazarolják s némely főispánok mindössze kormánypárti vigéckedésükért huznak — máskülönbén teljesen érdemtelensül — busás fizetéseket, de ez legkevésbé sem lehet ok arra, mikép ami szegény, nyomorultan élő iparosaink segítésétől elvonják a filléreket csak azért, hogy haszontalan fűztelepet tartsanak bérletben és így fejlesszék az ipart — nálunk ... papirosan.

Fejlődni akaró iparos.

A tanítók és — a kivándorlás.

Irta: Bálinth Zoltán.

Jelige: „Extra Hungariam non est vita, si est vita, non est ita" (3 folyt.)

4. A hegyvidéki lakók főfoglalkozása az állattenyésztés s ez az, amiből a nép szép jövedelmet élvez.

A tanító hasson oda, hogy a nép nagy részével az erdei legeltetést kedveltesse meg, hogy így minden szegény ember tudjon egy pár állatot saját szükségletének kielégítésére — tartani. Hasson oda, hogy a nép a kopár területeket állami segítség igénybe vételével befásítsa.

5. Az ifj. egyleteknek olvasó- és gazdaköröknek téli összejöveteleiről ismertesse meg a tanító az okszerű kertészet előnyeit.

Rendezzen be a tanító méhest s innen oktassa méhésztársait a kiaknázhatatlan jövedelem megszerzésére s méhésztársaival lépjen be a vármegyei méhész-egyesületbe, mely sok államsegélyt eszközöl ki tagjainak a méhészet okszerűbb kezelésére.

A község temető-kertjeit eperfa sövény-nyel ültesse be, honnan a testileg gyöngék, mezei munkára nem alkalmas egyének leudják szedni az eperlevelet a selyemhernyók részére. Lépjen a tanító a szegszárdi selymentenyésztő intézettel érintkezésbe, honnan készséggel adnak utasítást stb.

A gyógynövények szedésére szintén hívja fel a nehezebb anyagi viszonyok között élő nép figyelmét.

6. A gyümölcs értékesítésére vonatkozólag a tanító a gazdakör révén lépjen összeköttetésbe az cégekkel, melyeknél a gyümölcsöt nagy mennyiségben értékesítheti.

7. A kirendeltségeknek állandó megbízottjuk faluhelyen tanítók legyenek, akik egyes kivándorlásra hajlammal bíró egyéneknek a miniszteri kirendeltségek útján segítséget nyújtsanak s a kivándorlás tervétől meggyőzően elállani kényszerítsék.

Ha a kirendeltségek vagy a gazdaszövetség telepítési, parcellázási munkálatok után a nép föntartásáról gondoskodnak és a népmentés érdekében a szükséges felvilágosítások a tanítók útján szereztessenek be, akik azt minden mellékérdek nélkül megadják. Megtörtént és meg is fog történni, hogy ily telepítési és parcellázási munkálatoknál különösen ha helyi érdekű biztosok vannak megbízva, az ajánlatok megtételével néha személyi és anyagi érdekek tolnak előtérbe s így a mentési akció célját nem éri el.

Gazdasági tudósítói tisztséget csak tanítókra ruházzanak, hogy a földmívelésügyi kormányzat ezáltal is állandó összeköttetésbe legyenek.

8. Sokat tehet a tanító akkor is, ha községe lakosságát a háziipar téli-időszakban való üzésére serkenti. Pénzjövedelemre tehetnek szert a férfiak famunkákkal, a nők a háziszőttes, posztó, csipke, varottas készítésével. Ezeket az erre hívatott országos magyar házi-ipari szövetség Budapest, Károlykört 10.) tudja értékesíteni, hova bizalommal fordulhat a tanító.

Világosítsa fel a tanító az ily ipari cikkek készítésével foglalkozó népet a lelketlen üzérkedők aknamunkáiról, kik potomáron akarják összeszedni a házi-ipari cikkeket s így gyakran megtörténik, hogy egyes családok télen át folytatott házi-ipari munkájukba beleveszitenek s ebbeli bánatukban szolgálni mennek a kár kiegyenlítése végett. Ha szolgálatukba annyi pénzt kaparíthatnak össze, hogy nyomoruságos állapotukat nem bírják elviselni, az ilyenek lelketlen ügynökök csábítására, könnyen az Újvilágba hajóznak aranyat keresni.

9. Gyakran megtörténik, hogy a nagy esőzések, jégverések, árvizek, tüzvész stb. efféle oly óriási károkat okoznak a gazdáknak, hogy azok a kár és veszedelem sulya alatt majdnem összeroskadnak. Itt is nagyon sokat tehet a tanító. Ismertesse meg a „Magyar Gazdák Biztosító Szövetkezetének” áldásos munkáját. Ha valamelyik gazda teljesen leégett, akkor ingatlan birtokára nem vesz fel nagy kamatra kölcsönt, vagy egy darab földét nem adja el, hogy kivándoroljon Amerikába itthon elpusztult gazdasága helyreállítására végett, hanem a biztosító szövetkezet útján a kár megtérül s gondot nem okoz a kisgazdának az elégett épületek felépítésére szükséges pénz előteremtése. Ez intézetnek legyen megbízottja a tanító.

(Folyt. köv.)

HIREK.

— **Gróf Károlyi távirati válasza.** A székelyudvarhelyi függetlenségi párt nevében Gáspár Balázs elnök és Dr. Olosz Péter jegyző a pártalakulás alkalmából meleg hangú táviratot küldött többek között Gróf Károlyi Mihályhoz is, aki most Budapestről Gáspár Balázs elnöknek válaszkép ezeket táviratozta: „A függetlenségi pártkör édes üdvözlését hálás köszönettel ytem és ha minden igaz hazafi törhetetlenül összetart, alkotmányvédő küzdelmünk sikerét bizony remélhetjük. Hazafias üdvözléssel; Gróf Károlyi Mihály”.

— **Száz éves templom.** Székelybetlenfalva róm. kath. hitközsége, temploma fenn-

állásának 100-ik évfordulója alkalmából, 1912 évi szeptember 15-én jubiláris ünnepséget rendez. Az ünnepség nevezett napon d. e. 10 órakor hálaadó istentisztelettel kezdődik d. u. 4 órakor pedig az iskola termében, folytatódik 8 pontból álló érdekes műsorral. Az ifjuság énekkarának Himnusa után, Kakucs Ferenc plebános mond alkalmi beszédet, melyben a templom keletkezését is ismertetni fogja. Ezt követi Horváth Lipót: „Az elveszett gyermek” c. 1 felvonásos dramolettjének előadása, a melyben Bors Károlyné, Fábian Ferenc, Erdős Berta, Nagy Eszter, Nagy Erzs, Soó Róza, Farkas Dénes és Soó Lajos szerepelnek. Pál Mariska cimbalomjátéka, Fábian János szavalata, az ifjuság énekkarának közreműködése és Fábian István szavalása után a záróének töltik be a műsort. Meghatározott belépődíj nem lesz, de önkéntes adományokat a templom javára szívesen fogad a rendezőség.

— **Városi közgyűlés.** Székelyudvarhely város képviselőtestülete három napon át tartotta meg az augusztus 31-ére összehívott rendkívüli közgyűlését. Az első napon a tárgysorozat nagy részét elvégezték, de az új építési szabályrendelet már hétfőre maradt. mikor aztán az utolsó szakasz kivételével, azt is letárgyalták. Tegnap d. e. 10 órakor volt a befejező közgyűlés. Elfogadták a harmadik gyógyszerár fellátására vonatkozó tanácsai előterjesztést annak kijelentésével, hogy elsőbbségi jogához a város ragaszkodik és a patika helyéül a mostani törvényszéki épületet jelölte meg. A bábászabályrendeletet kihirdették és egy állásra a pályázat kihirdetését elrendelték. Grünfeld Illés és nejével három évre kötöttek szerződést a régi vágóhídon emelt új épületre évi 1800 K bérösszeggel s az oda vezető ut stb. helyrehozatalára a tanácsot felhatalmazták. Járóványkórház építésére az új tervet elfogadták s a különbözetet, 8105 K 11 fillért államsegélyként kérelmezni fogják. A vágóhídi hűtőkamráról szerkesztett mérnöki terjedelmes tanulmányt kiadták a bizottságnak. A szombathalvi rk. egyház részére a kérdéses ingatlant átadták. Wagner János és nejével, valamint a Frank-féle vásárról kötött szerződéseket jóváhagyták. Tusa Józsefet 680 K 22 f összegig a Sós-patak szabályozásával megbízták. A vágóhídi trágyát évi 42 K-ért Szeles Pál kapta bérbe. Helybenhagyták a sétatéri szántóföldek 555 K-ás évi bérletét, mely ez év végéig szól. A barompiaci fűtermést pedig Ágoston Béla vette meg 220 K-ért. A Kossuth-utcai szegletház bérletét évi 440 K-ba számítva, 6 évre a Tisztviselői-körrel megújították. Nem fogadták el László László, Jére Ferenc, Benkő Ilona és Sándor, Sammilla György, Hadnagy Márton, Spányik Sándor illetékességét. Tudomásul vették Soó Bálint városi állatorvos tisztének elfoglalásáról és a hivatalos eskü letételéről szóló bejelentést. Rápolthy Károly levéltárnok 2 heti szabadságkérését teljesítették. Az alsófoku ipari és kereskedelmi iskola múlt évi jelentését, valamint a pénztárvizsgálatok jegyzőkönyveit tudomásul vették. A gyámpénztári számadás mérlegét alispáni rendelet szerint helyesbítették s ezzel a szombati közgyűlés véget ért. Hétfőn és szerdán letárgyalták az új építési szabályrendeletet s hitelesítették a jegyzőkönyvet. Sebesi alispán fejtett ki nagyobb buzgalmat a szabályrendelet helyes szerkesztése érdekében s ezért elismeréssel kívánjuk ezt feljegyezni. Azonban talán helyesebb lett volna az új szabályzatot a képviselőtestület minden egyes tagjának előzetes tanulmányozásra kiadni, hogy így mindenkinek alkalmja nyíljon ahhoz szólani.

— **A vadásztársaság** rendkívüli közgyűlést tartott. Belépett 6 új tag, kilépett 1. A társaság ügyészenek Dr. Daróczy Endre ügyvédet és választmányi tagnak Szabó István földbirtokost választották meg. A vadászte-

rületek szaporodtak Székelyfancsal, Székelyszentkirály, Székelyszenttamás és Ülke területeivel. Elvesztették Bikafalva területét.

— **Fontos szabályrendelet** lépett életbe Udvarhelyvármegye területén — a löfegyvertartásáról. Ez azért fontos, mert bármily rendszerű löfegyverét és pisztolyát, mindenkinek be kell jelentenie most már azonnal a hatósághoz és pedig szigorú büntetés bevétele nélkül. Székelyudvarhelyt a rendőrkapitányságnál kell bemondani, hogy kinek milyen fegyvere vagy pisztolya van. Aki ezt elmulasztja, súlyosan büntetik.

— **Új zongora iskola.** Negyven évi zongora tanítás tapasztalata nyomán alapos és könnyen felfogható előkészítő zongora iskolát adott ki Eperjesen Gróman Emmy zongora tanárnő 3 részben, amelyről a Budapesti és bécsi zeneakadémia a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott. Az iskola „előkészítő iskola” úgy, hogy nem mellőzni óhajtja a nagy mesterek, mint Schwarez Vendel, Chován Köhler, Damm, Urbach kitűnő iskoláit hanem, hogy hozzáférhetőbbé tegye. Lehet mondani, a zongora tanítás terén hasonló siker jár ezen iskola átvételével, mint a fonomimikával az olvasni tanulás terén. Egyszerű, könnyed, nem unalmas, játszva tanulás, amelyet egy kis szorgalommal és akarattal tanító nélkül is lehet tanulni. A maga nemében páratlan és osztatlan elismeréssel találkozott iskola első és második részre egy füzetben 5 K és harmadik részre 2 koronáért kapható lapunk kiadójaválában Székelyudvarhelyt, hol megtekinthető.

— **Új utca, régi baj.** A villamos telep előtt elvonuló, ugynevezett új utca régi bajban és hibában szenved. Minap négy erős bíval sem bírt rajta végig huzni egy szekeret. Ezekről is gondoskodnia kellene a nemes tanács fejének. Vagy nem!?

— **Az etédi református egyház** templomszerető közönségét — mint lapunknak onnan írják — örömteljes meglepetés érte múlt hó negyedik vasárnapján délelőtt. Ugyanis, a mint egyenkint vagy csoportonként gyülekeztünk az Urnak házába, mindnyájunk figyelmét ellenállhatatlanul vonta magára a kegyelem asztalára elhelyezett biborszínű, új bársonyterítő. S bár a templom méltósága, mintegy tilalomtát emel ellene, mégis sikerült az arany foszlányok felett aranyfonallal himzett betűkből kiolvasnunk a köriratot: „Isten dicsőségére készítette: Gedő János és neje Gálffi Rebeka 1912. évben”. A terítő közepén, ugyancsak aranyfonallal himezve nyitott karu buzakoszoru öleli körül az Ur asztali poharat, s mint a kenyér és a bor szimbolumai egyesülnek „Isten dicsőségére”. Gedő János és Gálffi Rebeka egyházhüségének és áldozatkészségének e bizonyítéka, Az eklézsia lelkeszének sem kerülte ki figyelmét, mert utóimájában az egyházi beszéd adta keretben, áldást kért Istentől a kegyes adományozók életére. Mikor is az adakozók és a hivek egyik-másikának szemében megelenő könyecseppek arról tettek bizonyosságot, hogy Istennek hálát s az embereknek köszönetet mondani, nemcsak szavakkal lehet. Az asztalterítő pénzértéke 120 korona. A kiállítás formájában jelentkező szépség: Kis Rózsika állami óvónő izlését dicséri.

— **A „Budapest”-szálloda** építése csigaleptekkel halad előre. Hogy mi az oka, tudni nem lehet, de valószínű, hogy még 3—4 hét kell, míg az épület befejezve készen lesz, pedig szokatlan gyorsasággal vannak a munkások zavarva, annyira, hogy a pallérok ki-méletlen gorombasággal igyekeznek a kőműveseket sürgetni. Több oldalról hallottunk a munkásoktól panaszt a pallérok eljárásáról, de hát hol vannak a szervezett munkások bizalmi férfiai, kik a gyengébb munkások támogatására, jogaik megvédésére előálljanak? Mert soha sem oka a munkás, ha a vállalat rövid időre köt, s a vasgerendára hetekig vár; ilyen késést 4—5 nap alatt helyrehozni, nem lehet. (Beküldték.)

Ne feledje el, hogy

hirdetéseink gondos átolvasása önnek valószínűleg *hasznára lesz*. Aki nálunk hirdet, annak sikere van. A hirdetés szövegezésében szívesen segítünk. Hirdetőinknél történő bevételekénél és megrendelésénél a **SZÉKELY-UDVARHELY** c. ujságot felemlíteni szíveskedjék.

Pályázati hirdetmény.

A székelyszentkirályi Fogyasztási szövetkezet, mely korlátlan italmérséssel van egybekötve, pályázatot hirdet egy *üzletvezetői állásra*.

Ezen állás javadalmazása havi 70 K. fixfizetés és az évi forgalom 1 százaléka.

Pályázati kérvények a székelyszentkirályi fogyasztási szövetkezet igazgatóságához címezve **1912. évi szeptember 15-ig** beküldendők.

Igazgatóság.

A Talmud magyarul.

Egyre halljuk a Talmud-morált, Talmud-erkölcsöket emlegetni, bár a legtöbb ember ismeri a Talmudot, nem ismeri éppen azokat a részeket, amelyek a keresztény világot érdeklik s melyeket saját jól felfogott érdekeinek megóvása céljából ismernie kellene.

A Talmud a zsidó rabbiképzők tananyaga, az az ő teológiájuk. Nincs az a pikáns pornographia, nincs az a rémgény, ami ennél érdekesebb lenne. A Talmud kivonat, de szövegszerű fordításban most jelenik meg 320 kvartoldalon. Ára 10 korona. Népies kiadás 2 K, 2 drb 3 K, 3 drb 4 korona.

Megrendelhető:

„A Kereszt” kiadóhivatalában
Budapest, III. Nád-utca 1. szám.

AZ ecet

a háztartásban nélkülözhetetlen szükséglet. De nem az az ecetszeszből, hideg uton előállított folyadék melyet a kádicsfalvi természetesen főzött ecet már széleskörben kiszorított. Székelyudvarhelyt és vidékén ma minden gondos háziasszony kizárólag az özv. Gergely Jánosné szül. Finta Lina kádicsfalvi ecetgyárából fedezi szükségletét. E kitűnő ecet eredeti jó minőségben kapható Székelyudvarhelyt: Darvai Albert, Szentpéteri Gergely, Mark testvérek, Haab és Heitz, Csaró és Kun, Réthér János, Tamás Balázs, Gáspár és Pap, Gál János utóda, Fernengel Gyula, Karda Dénes, Zárug Antal kereskedőknél. Ha egészségét és életét szereti, akkor csakis kádicsfalvi ecetet használjon.

Udvarhelyvármegye Nemes Családjai. Szerkesztette: Pálmay József.

Ára füzve 16 K. Míg a készlet tart kapható: Betegh Pál könyvkiadónál Székelyudvarhelyt. E díszesen kiállított, az egyes családok címereivel illusztrált mű, igen becses család-történeti adatokat tartalmaz.

Czell Frigyes

és Fiai

bortermelők és borszárművelők
Medgyes.

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös borok.

Hirdetés

az üzlet lelke! Hirdetés nélkül nincs forgalom! **HIRDESSEN** tehát a „Székely-Udvarhely”-ben

Eladó birtok és ecetgyár.

Kádicsfalván egy 5 szobás urilak 2 hold udvarral és kerttel, jó karban levő istállóval és csürrel s egy mellekepületben 12 kádra berendezett, üzemből levő ecetgyárral, 4 hold I. osztályu szántóval és 12 hold erdővel — elköltözés miatt — örök áron eladó, esetleg bérbeadó. Bővebb értesítést ad özv. Gergely Jánosné Kádicsfalván, up Székelyudvarhely.

* A székelyek alkotmányának története.

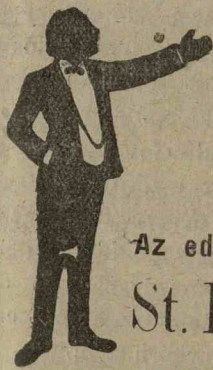
különösen a XVI. és XVII. században. Irta: Dr. Konnert János. Németből fordította Balásy Dénes fővárosi tanár. Ára 4 K. Rendkívül érdekes, a székelység legsajátabb ügyeit tárgyzó mű, mely 408 oldalas, vas-kötetben a székelyek ősfoglalását, a Székek fejlődését, feladatát, kapitányait, a

hulló vagy szolgabíró (székíró), a főkirálybíró, az esküdteteket vagy székülöket, a jegyzőt vagy nótáriust, a falut vagy községet, a rendeket a Székelyföldön (A három rend, A földönlakók, Székely táma, Székely bánja vára 1562, A darabntok, A két első rend helyzete, lófők, A primorok vagy főnépek, Nemesek, jobbágyok, zsellérek), a székelyek hadi szolgálatait, a hadterhek felosztását a rendek között, muszály vagy hadi szemléket, a präsidium vagy határőrséget, a székelyek adózását, az egyenlő megterhelhetőség korszakát 1562-től 1601-ig, a rendes közterhektől való megszabadulás korszakát 1601-től 1657-ig, hadadót, török adót fizetnek a székelyek is, 1657—1601-ig, a székelyek birtok- és örökösödési jogát, a székelyek sóhordási jogát nagy tudással, kitűnő fordításban tárgyalja. Új nyomokon jár. Kiváló forrásmunka, gazdag adatokkal. Kapható Betegh Pál könyvkereskedésében Székelyudvarhelyt.

BOR

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi borszárművelő.

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

NIGRIN

a legjobb cipőkrém az egész világon

Az eddigi világhírű wiksnek vitriol nélküli gyártása is. **St. Fernolendt Wien III. cs. és kir. udvari szállító.**

80 éves gyári tennállás

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhely megye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenként 2-szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélírótollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárak, disztollszárak. Ironok, fekete, színes és másoló-ironok (crayonok), zsebironok, esavironbetétek, ironvédők, iron-heggyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajelző kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztó, titbron.

HEGEDÜ, hegedüvonó, hurok, hegedü-iskola, hegedü-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Hangoló-sipok és okarinák. Monogramok fehérnemű és levél-papirjelzésre. Kézi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyak. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémbe, erdészkalapácsok gyári árban.

Állandóan kaphatók mindenféle

kész nyomtatványok,

u. m. községi, körjegyzői, szolgabírói, végrehajtói, ügyvédi, lelkeszi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjúsági iratok és képes-könyvek folyton vannak készletben. Teljes Magyar Könyvtár. A székelyudvarhelyi középiskolákban és a városi és megyei elemi népiskolákban használatban levő összes tankönyvek rak-tára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másoló-könyvek, bevásárló könyvek zsebkönyvek (notesek), pénztár-tömbök (Block), dárca és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák, tolltokok, itató-deszkák, olaj-színeztek minden színben. Ecetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, toll-állványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szőnyegszögek, kapesok stb.

Betegh Pál könyvnyomtató és könyvkötő-intézete Székelyudvarhelyt.